

Çatlak, H. İ., Yiğit, E. Ö. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Empati Becerisi Ve Farklılıklara Saygılı Olma Değerinin Kazandırılmasında Storyline Yönteminin Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), **-***.

Geliş Tarihi: 27/07/2017

Kabul Tarihi: 20/10/2017

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARINA EMPATİ BECERİSİ VE FARKLILIKLARA SAYGILI OLMA DEĞERİNİN KAZANDIRILMASINDA STORYLINE YÖNTEMİNİN ETKİSİ *

İsmail Hakkı ÇATLAK**
Emine Özlem YİĞİT***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarına çokkültürlülük bağlamında empati becerisinin ve farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında Storyline Yöntemi'nin etkisinin incelenmesidir. Deneysel olarak yapılan bu araştırma, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 3.sınıf öğretmen adaylarından değerler eğitimi dersini seçmeli olarak alan 20 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empati Becerileri Ölçeği B-Formu (EBÖ) ile Öksüz ve Demir (2012) tarafından geliştirilen Farklılıklara Saygı Ölçeği ön test-son test olarak uygulanmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler SPSS. 20 paket programı kullanılarak Man Whitney U testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testlerine tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Farklılıklara Saygı Değeri, Empati Becerisi, Storyline Yöntemi, Çokkültürlülük.

EFFECT OF STORYLINE METHOD ON ENRICHING CANDIDATE TEACHERS OF SOCIAL STUDIES WITH EMPATHY SKILLS AND VALUE OF RESPECTING TO DIFFERENCES

ABSTRACT

The main objective of this study is to investigate the effect of Storyline Method on enriching candidate teachers of social sciences with empathy skills and value of respecting to differences. This experimental study was conducted on 20 students who took elective courses of teaching values among 3rd grade candidate teachers studying at the department of Social Sciences Teaching at Abant İzzet Baysal University in autumn period of 2015-2016 academic year. Empathic Skills Scale B-Form developed by Dökmen (1988) and Scale of Respect to Differences developed by Öksüz and Demir (2012) were applied as pretest-posttest. Data obtained within this scope was subjected to Man Whitney U test and Wilcoxon Matched Pairs Test by using SPSS. 20 package software program.

Key Words: Value of Respecting Differences, Empathy Skills, Storyline Method, Multiculturalism.

* Bu çalışma Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsüne tez çalışması ve 04-06 Mayıs 2017 Eskişehir Anadolu Üniversitesi Tarafından düzenlenen 6. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda (USBES VI) özet bildiri olarak sunulmuştur.

** Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü/Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, ismailhakkicatlak@ibu.edu.tr

*** Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü/Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, yigit_o@ibu.edu.tr

1.GİRİŞ

18. yy'den bu yana devam eden ve varlığını Fransız Devrimine borçlu olan tek tipçi, tek bir ulusal kimliği merkeze alan, farklılıklara tahammülü olmayan ve farklılıklar üzerinde tahakküm kurmayı esas alan ulus-devlet yapısı 20. yy'ın ikinci yarısında, özellikle sosyal medya kullanımının artması, kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi, seyahatin kolaylaşması, teknolojik gelişmelerin hızlanması ve toplumlar arası etkileşimin artması sonucu sorgulanmaya başlanmış ve dikkatlerin kültürel farklılıklar üzerine yoğunlaşmasına neden olmuştur (Eğinli ve Işık, 2012).

Dikkatlerin kültürel farklılıkların üzerine yoğunlaşması araştırmacıların çok kültürlülük kavramı ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılması sonucunu doğurmuştur. Tarihte yer alan imparatorlukların yapıları dikkate alındığında içerik bakımından kökleri eskiye dayanmakla birlikte, çok kültürlülük olgusunun 20. ve 21. yüzyılların popüler kavramlarından biri olduğu söylenebilir. Zira 1950'li yıllardan sonra ilk olarak Avustralya ve Kanada hükümetleri, yerli halkların ve göçmenlerin kültürel farklılıklarını kabullenmeye yönelik çok kültürlülük politikalarını uygulamaya koymuşlardır. Çok kültürlülük Avustralya ve Kanada'dan sonra sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya, Yeni Zelanda, daha sonra da Avrupa ve Latin Amerika'da yasal olarak kabul görmeye başlamıştır (Doytcheva, 2009, 12). Bu durum çeşitli sosyal bilim disiplinlerinin (antropoloji, arkeoloji, sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi vb.) çokkültürlülük kavramı üzerinde inceleme yapmasına öncülük etmiştir.

İlgili alan yazın incelediğinde çokkültürlülük kavramı ile ilgili çok sayıda tanımlama yapıldığı görülmektedir. Çokkültürlülük sözlük anlamı itibariyle, "aynı ülkede pek çok kültürün birlikte varoluşu" anlamına gelmektedir (Özen, 2013). Özensel (2012) çok kültürlülüğü, ayrı etnik ve dini grupların birlikte yaşamasını ifade eden bir tasarımın adı, yani bir bakıma din, dil, etnisite, tarih, ülkü ve benzeri farklılıklarla birlikte yaşama imkânı olarak ifade etmiştir. Akova ve Demirkıran (2016) ise çok kültürlülüğü, "*bir toplum içinde farklı kültürlerin varlığını ifade etmek ile birlikte, pek çok devletin sınırları çerçevesinde birbirinden farklı kültürlere sahip halkların farklı bakış açıları ile birlikte yaşayabilme olgusunu tecrübe edebilmeleri durumu*" olarak tanımlamışlardır. APA (2002) çokkültürlülük kavramını ırk, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engellilik, sosyo-ekonomik durum, statü, eğitim, manevi / dini yönelim vb. özellikleri içermek olarak tanımlamıştır. Ayrıca Ünal (2010)'a göre çokkültürlülük kavramı "*kapitalist toplumlardaki sınıfsal, etnik/ulusal, inançsal ve cinsiyet/cinsel yönelim temelli farklılıkların hiyerarşik olarak konumlandıkları toplumsal ve siyasal yapıya vurgu yapmakta, aynı zamanda bunların her birine toplumsal/siyasal yaşamda "yer açma" talebini içermektedir*".

APA'nın (2002) yapmış olduğu tanımlamaya göre belirtilen özelliklerden en az ikisine sahip olunması bir toplumun çok kültürlü yapıda olduğunun ifade edilebilmesi için yeterli olabilmektedir. Ayrıca Parekh (2000)'in "*çokkültürlü toplum (multicultural society) bünyesinde iki veya daha fazla kültürel topluluğu barındıran bir toplumdur*" cümlesi de bu yargıyı desteklemektedir (Akt. Canatan, 2009). Bu bakımdan dünya üzerinde Birleşmiş Milletlere kayıtlı 184¹ bağımsız devlet vardır ve bu devletler

1 2016 yılındaki verilere göre Birleşmiş Milletlere üye resmi devlet sayısı 193'tür (BM,2016).

tahminlere göre bünyesinde 600 yaşayan dil grubu ve 5.000 etnik grup barındırmaktadır (Kylimka, 1998). Bu bilgiler doğrultusunda çoğu ülke kültürel bakımdan çokkültürlülük özelliklerini yansıtmaktadır. Tanımlamalarda ifade edilen değişkenler ve aşağıda yer alan bilgiler doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin de içerisinde farklılıkları barındıran çokkültürlü devletlerden bir tanesi olduğunun söylenmesi mümkündür.

- 1- Resmi kayıtlara göre Türkiye'de yaşayan engelli birey sayısı 1 milyon 583 bin 218'dir (Haberaktüel, 2013).
- 2- Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2015 yılında yayınladığı verilere göre toplam nüfusun coğrafi dağılımına bakacak olursak %92,1'i il/ilçe merkezlerinde, % 7,9'u belde/köylerde yaşamaktadır² (TÜİK, 2015).
- 3- Türk toplumunun cinsiyete bağlı nüfus dağılımında ise toplam nüfusun %50,2'sini erkekler, %49,8'ünü kadınlar oluşturmaktadır (2015, TÜİK).
- 4- Türkiye toplumunun kültürel yapısı ile ilgili olarak KONDA (2006) tarafından yapılan araştırmada Türkiye nüfusunun etnik yapısı içinde Türklerin % 76,03 ile 55 milyon 484 bin, Kürtlerin % 15,68 ile 11 milyon 445 bin, diğer etnik gruplar toplamının ise, yüzde 8,3 ile 6 milyon 46 bin olduğu hesaplanmıştır.
- 5- KONDA (2006)'nın verilerine göre Türkiye'de yaşayan 18 yaş ve üstü bireylerin %84,54'ü Türkçe, %12,98'si Kürtçe, Zazaca, % 1,38'i Arapça ve %1,11'i diğer dilleri konuşmaktadır.
- 6- Türkiye nüfusunun %93,12'si Müslüman (Sünni Hanefi (81,96), Sünni Şafii (9,06), diğer Müslüman (2. 1)), % 5,02'si Alevi ve %1,86'sı diğer inançlara sahip olduğunu belirtmiştir (KONDA, 2006).³ Türkiye nüfusunun %93,12'si Müslüman (Sünni Hanefi (81,96), Sünni Şafii (9,06), diğer Müslüman (2. 1)), % 5,02'si Alevi ve %1,86'sı diğer inançlara sahip olduğunu belirtmiştir (KONDA, 2006).⁴

Tüm bu istatistiki veriler daha önce de ifade edildiği gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin içerisinde farklılıkları barındıran çokkültürlü bir toplum olduğunu kanıtlamaktadır.

Bünyelerinde birden fazla kültürü barındıran modern toplumların (çokkültürlü) karşılaştığı temel problemlerin başında, toplum içerisinde yaşayan farklılıklara sahip bireylerin kimliklerinin tanınması ve kültürel farklılıklarına saygı duyulması talepleri gelmektedir (Kymlicka, 1998, 37). Bu taleplerin temelini bireysel farklılıkların eğitim politikasına yansıtılması oluşturmaktadır ve bu da toplum içerisinde yer alan birbirinden farklı sosyal, siyasal, ekonomik statü, etnisite ve inanca sahip bireylerin eğitilmesi konusunun ele alınması gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Kültürel farklılıklara sahip toplumlar, bireylerin kişisel gelişimlerini destekleyebilmek ve onlara eleştirel düşünme becerilerini kazandırabilmek için çokkültürlü eğitim uygulamalarına gereksinim duymaktadır (Cırık, 2008). Çokkültürlü Yurttaşlık Azınlık Haklarının Liberal Teorisi adlı eserinde Kymlicka (1998); farklı sınıf, ırk ve bölgelerden gelen insanlara fırsat eşitliğini sağlayacak standart bir eğitim programının toplumu oluşturan bireylerin

2 "il ve ilçe merkezleri" ile "belde ve köyler" nüfuslarındaki büyük farklılıkların ana nedeni, 5747 sayılı yasa uyarınca yapılan idari bölünüş değişiklikleridir.

3 KONDA'nın 2006 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçları en güncel bilgileri içerdiği için bu çalışmanın verilerinden yararlanılmıştır.

4 KONDA'nın 2006 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçları en güncel bilgileri içerdiği için bu çalışmanın verilerinden yararlanılmıştır.

isteklerini karşılayacağını düşündüğünü belirtmektedir. Eğitime yönelik söz konusu talepler ve çok kültürlü toplumlarda eğitim nasıl olmalı düşüncesi “Çok kültürlü Eğitim” çalışmalarının başlamasına öncülük etmiştir. Çok kültürlülük eğitimine yönelik araştırmalara bakıldığında; ülkemizde ve dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Schultz, 1999; Özkazanç, 2001; Banks ve Banks, 2003, 2007; Başbay ve Bektaş, 2009; Polat, 2009; Banks, 2010, 2013; Açıkalin, 2010; Ünal, 2010; Nieto ve Bode, 2011; Perez, 2011; Şensoy ve DiAngelo, 2011; Contreras, 2011; Rogers ve Rios, 2011; Başbay ve Kağnıcı, 2011; Nadine, 2012; Lobb, 2012; Damgacı ve Aydın, 2013; Keskin ve Yaman, 2014; Günay, Kaya ve Aydın, 2014; Fine, Jacobowitz ve Michelli, 2015; Gorski ve Swalwell, 2015; Salgur ve Gürsoy, 2015; Ağırdağ, Merry ve Houtte, 2016; Iseminger, 2016; Watkins, Lean ve Noble, 2016; çokkültürlü eğitim ile ilgili çalışma yapan araştırmacılardan bazılarıdır.

Çok kültürlü eğitime yönelik yapılan çalışmalarda bu kavramın tanımlanmasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Çok kültürlü eğitimi Başbay ve Kağnıcı (2011) “*öğrenme ve öğretme sürecini kültürel çoğulculuğu teşvik edecek yapıda inşa etmek*” olarak tanımlamıştır. Yazıcı ve diğerleri ise (2009) çokkültürlü eğitimi, çokkültürlülük politikalarının eğitimde yer almasını savunan düşünce ve yaklaşımlar olarak ifade etmişlerdir. Nieto ve Bode (2011) çok kültürlü eğitimi “*demokratik değerleri ve amaçları, kültürel çoğulculuğu, sosyal adaleti ve öğrencilerin sosyal, kişisel ve entelektüel gelişimlerini temel alan eğitim*” olarak tanımlamıştır (Akt. Günay, Kaya ve Aydın, 2014). Yapılan tanımlamaların ortak özelliklerine bakıldığında; eğitimde çeşitliliğin, çoğulculuğun sağlanmasının ve bireylerin eşit bir şekilde eğitim sisteminden faydalanmasının vurgulanmış olduğu görülmektedir.

Spiecker ve Steutel (2001) çok kültürlü toplumlarda bireylerin farklı yaşam biçimlerine tolerans gösterme, kişinin eşit vatandaşlık haklarına saygılı olma, ayrımcılığa karşı dik durma, hukukun üstünlüğünü kabullenme; uzlaşma, oy verme, çoğunluk kararını kabul etme ve kamu yararı bakımından siyasi talepleri haklı görme gibi demokratik tutumlara sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere çok kültürlü toplumlarda bireylerden; farklılıklara saygı, hoşgörü, duyarlılık, sorumluluk, barış, sevgi, adil olma, dayanışma gibi değerlere ve empati kurma, eleştirel düşünme, problem çözme, çatışma çözme, sosyal katılım gibi becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Doğal olarak bireylerin sahip olması gereken bu beceri ve değerleri onlara kazandıracak olan öğretmenlerin de bu yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. MEB’in (2008) hazırlanmış olduğu Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri kitabında yer alan bir öğretmenin sahip olması gereken 6 ana yeterlik ve 31 alt yeterlilikten bazıları çok kültürlü öğretmenlerin özelliklerini de bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

A-Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî Gelişim: Öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını, yaptıklarını ve ilgilerini dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri ve gelişmeleri için çaba harcamalıdır,

B-Öğrenciyi Tanıma: Öğretmen öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilmeli, geldiği ailenin ve çevrenin sosyo - kültürel ve ekonomik özelliklerini tanımalıdır.

C-Öğretme ve Öğrenme Süreci: Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerini bireysel farklılıkları dikkate alarak plânlamalı, uygulamalı ve yönetmelidir.

D-Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme: Bireylerin sahip oldukları kişisel özelliklere uygun ölçme değerlendirme süreci geliştirebilmelidir.

E-Okul, Aile ve Toplum İlişkileri: Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanımalıdır.

Yine çok kültürlü öğretmen yeterliliği ile ilgili olarak National Council For Accreditation Of Teacher Education (NCATE)'ın 2008 yılında yayınlamış olduğu Professional Standards Accreditation of Teacher Preparation Institutions adlı, öğretmen yetiştirme standartlarının belirlendiği kitapta; öğretmen adaylarının dil ediniminin, etnisitenin/ırkın, kültürel ve dilsel farklılıkların, engellilik durumunun ve cinsel yönelimin öğrenme üzerindeki etkisini öğrenmesi gerektiğini; öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu değişkenlere sahip (farklı sosyo-ekonomik, din, cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, etnik köken, bölgesel/coğrafi kökene sahip) tüm öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayabilecek bilgi, beceri ve mesleki yeterliliğe sahip olması gerektiği belirtilmiştir. NCATE'nin yapmış olduğu açıklamalar doğrultusunda da, çok kültürlü toplumlarda kültürel çeşitliğin fazla olması dolayısıyla öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sınıf içerisinde farklılıklara sahip bireyleri anlayabilmeleri ve farklılıklara saygı gösterebilmeleri için kendilerini karşısındaki öğrencinin yerine koyarak, onu doğru olarak anlayabilmeleri ve bunu karşısındaki öğrenciye yansıtabilmeleri yani empati becerisine sahip olabilmeleri gerektiği söylenebilir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının iletişim bağlamında farklı becerilere ve değerlere sahip olmalarının gerekliliği açıktır. Sağlıklı iletişim becerisinin temelini ise empati kurabilme ve saygı duyma oluşturmaktadır (Yüksel-Şahin, 2009). Empati kurma becerisi ve farklılıklara saygı değerini edinmiş bireylerin iletişim konusunda daha az sorun yaşayacakları söylenebilir. Bu bakımdan etkili iletişim becerisine sahip bir öğretmenin empati kurabilme becerisi yüksek olacağından öğrencilerini anlaması kolaylaşacak, ders içeriğini, yararlanacağı ilke ve yöntemleri ve öğrenme ortamını bireylerin farklılıklarına göre uyarlayabilecektir. Buna dayanarak öğretmen yetiştirme sürecinde öncelikle onlara etkili iletişimin temelini oluşturan empati kurabilme becerisinin ve farklılıklara saygı değerinin kazandırılması çok kültürlü eğitiminin önceliklerinden olmalıdır diyebiliriz.

Acun-Kapıran (2011) empati kavramını bir kişinin başka bir kişinin fenomenolojik dünyasına odaklanması; onun algısal, düşünsel ve duygusal dünyasına girerek rol alması; hayali olarak katılması; kişiyi içsel olarak doğru anlamaya çalışması ve durumunu anladığını yansıtmayı süreci olarak tanımlamıştır. Ünal (2007) ise empati kavramını kişinin kendisini karşısındaki bireyin yerine koyup, onu duygu ve düşünce boyutlarıyla anlamaya çalışması ve bunu paylaşması olarak ele almış, ayrıca bütün ilişkilerde etkili ve belirleyici rol oynayıp iletişim için yaşamsal önem taşıdığını ifade etmiştir. Tanımlardan anlaşılacağı üzere empati, bireyin bir süreliğine kendisini karşısındaki bireyin yerine koyarak onun yaşamış olduklarını anlaması ve bunu sözel olarak veya davranışlarıyla karşısındakine ifade etmesidir.

Etkili iletişimde ve dolayısıyla çok kültürlü eğitimde önemli değerlerden bir diğeri olan farklılıklara saygı kelime öbeğinin tek bir kelime olarak tanımı mevcut olmadığından, bu kelime öbeğini farklılık ve saygı olarak incelemek daha doğru olacaktır. Farklılık kavramını Türk Dil Kurumu (TDK):“*Farklı olma durumu, ayrımlılık, başkalık*” olarak tanımlamıştır (TDK, 2016). Ayrıca Jones (1999) tarafından yayımlanmış olan

“Çeşitliliğin Tanımı: İki Görüş. Daha Kapsayıcı Bir Tanım” adlı çalışmada farklılık: ırk, yaş, etnik köken, cinsiyet, yetenek, cinsel yönelim, ekonomik statü, coğrafi arka plan, öğrenme tarzı, kişilik tipi, dini/manevi yönelim olarak ifade edilmiştir. Bu belirtilen özelliklerden bazıları birincil karakteristik (cinsiyet ve cinsel yönelim, ırk, etnik köken, yetenek vb.) ve bazıları sonradan edinilen ikincil karakteristik (eğitim durumu, ekonomik statü, dini inanç, yaşanan coğrafya vb.) özelliklerdir. TDK (2016) sözlüğünde saygı kelimesi ise; değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram olarak tanımlanmıştır. Yapılan tanımlamaları bir araya getirmemiz durumunda farklılıklara saygıyı; insanları doğuştan sahip oldukları birincil karakteristik (ırk, etnik köken, yetenek, engellilik, cinsiyet ve cinsel yönelim) ve sonradan edindikleri ikincil karakteristik (eğitim durumu, ekonomik statü, dini inanç, yaşanan coğrafya vb.) özelliklerine göre yargılamamak, herkesin kendi doğruları çerçevesinde yaşadığının farkında olmak, farklılıkları zenginlik olarak görebilmek ve toplum içerisinde yaşayan herkese sahip oldukları farklılıklarından dolayı sevgiyle bakıp hürmet gösterebilmek olarak tanımlamak mümkündür. Mindivanlı, Küçük ve Aktaş’a (2012) göre ise farklılıklara saygı kavramı farklılıklara hoşgörüyü, öz saygıyı, önyargılardan uzak olmayı ve insanları olduğu gibi kabul etmeyi içermektedir.

Öğrencilerin çok kültürlülüğe yönelik duyarlılıklarını geliştirebilmek için ifade edilen değer ve becerilerin öğrencilere hangi dersler aracılığıyla ve nasıl kazandırılacağı önem arz etmektedir. Aslında Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçları içerisinde yer alan “*beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek*” ifadesinden hareketle öğretim programlarının tamamında bu bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaya yönelik düzenlemelerin gerekli olduğu söylenebilir. Özelleştirecek olursak çok kültürlü bir bireyin sahip olması gereken bilgi, beceri ve değerlerin 1. ve 2. kademe için; hayat bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi, düşünme eğitimi, hukuk ve adalet dersi, iletişim ve sunum becerileri, Türkçe, medya okuryazarlığı ve sosyal bilgiler dersleri kapsamında kazandırılması planlanmaktadır. Bu dersler içerisinde değerlerin öğretimine yönelik sosyal bilgiler dersinin ayrı bir yeri vardır ve “*üretilen bilginin paylaşılması gereksiniminin ortaya çıkması, değer olarak kabul edilen kavramların toplum hayatının bir parçası olması ve insanın doğasında yer alması değer kavramının eğitimle özellikle sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirilmesinde önemli bir etken olmaktadır*” (Tay ve Ünlü, 2014). Ayrıca öğrencilerin bireysel ve toplumsal yaşamlarına yardımcı olacak bilgi, beceri ve tutumları edinmelerinde sosyal bilgiler dersi ön planda yer almaktadır (Yiğit, 2007). Dolayısıyla değer öğretiminde tüm öğretmenlere özellikle de sınıf öğretmenlerine ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli sorumluluklar düşmektedir (Yazar, 2010, 35). Özellikle de vizyonu;

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken,

haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek (MEB, 2005),

olan, insanları ve yaşamlarını konu alıp bireylerin kendilerini ve başkalarını daha iyi anlamalarına yardımcı olmayı amaçlayan sosyal bilgi dersine ve öğretmenlerine bu konuda önemli sorumluluklar düşmektedir. Yine sosyal bilgiler öğretim programının genel amaçları içerisinde bulunan “*insanların karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdıklarını ve birbirlerinin görüş ve inanışlarını, saygı ve hoşgörü ile karşılaşmaları gerektiğini benimserler*” ifadesi sosyal bilgilerin değer ve beceri eğitiminde önemli bir yerinin olduğunu kanıtlamaktadır (Sözer, 2016). Ayrıca sosyal bilgiler dersinin hayatın merkezinde olduğu ve bu açıdan toplumu ilgilendiren değer ve becerilerin kazandırılmasında da akla ilk gelecek derslerden olması gerektiği MEB’in (2005) sosyal bilgiler dersine yönelik yapmış olduğu şu tanımdan hareketle söylenebilir:

Sosyal bilgiler bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi.

Dolayısıyla sosyal bilgiler dersi değer ve beceri öğretiminde önemli yere sahiptir ve bu amaca uygun bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Bu süreçte öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerin, eğitim süresi boyunca değerler öğretiminde örnek model olmaları, eğitim- öğretim uygulamalarını değerler öğretimine göre düzenlemeleri, çeşitli stratejiler kullanarak sınıf içinde ve dışında değerlerin kazandırılmasına ilişkin çeşitli uygulamalar yaptırılmaları gerektiği önemle vurgulanmaktadır (Yıldırım, 2009, 165). Öğretilmesi amaçlanan değeri veya beceriyi betimleyen bir senaryonun öğrencilere yazdırılması, var olan problemlerin “Paylaşım Saati” etkinliğiyle çözümlenmesi, güzel davranış sergileyen öğrencilerin sınıfta oluşturulmuş “Güzel Davranış Ağacına” isimlerinin yazılması (Yıldırım, 2007, 137-138), çeşitli değerlerin öğretiminde güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanılması (Deveci, Çengelci-Köse, 2014) değer ve beceri öğretiminde kullanılacak etkinlikler arasında yer almaktadır. Bu açıklamadan hareketle öğretmenlerin değerler öğretiminde telkin yöntemini kullanmaktan ziyade, değer öğretimini hayatlarının her alanında uygulamalarının gerektiği ve öğrencilere rol model olmalarının beklendiği söylenebilir. Bu açıdan değer ve beceri öğretiminde öğrencileri ve öğretmenleri aktif hale getiren ve çeşitli öğrenme ve öğretme metotlarının kullanılmasına olanak sağlayan yöntemlerin kullanılması önemlidir. Değerler eğitiminde öğretmenlerin kullanabilecekleri yöntemler Balcı ve Yanpar-Yelken (2013)’e göre: örnek olay inceleme, öğretmen olarak model olma ve problem çözme, öğrencilerle birlikte kural geliştirme ve işbirliğine dayalı öğrenme olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin kullanmış oldukları yöntemlerin daha çok öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak yöntemler olması gerekmektedir. Bu yöntemler içerisinde öğrencilerin aktif katılımını sağlayabilecek beyin fırtınası, soru-cevap, benzetim, mikro öğretim, ekiple öğretim, gösteri, altı şapkalı düşünme, yaratıcı drama, eğitsel oyunlar ve rol oynama gibi teknikler de yer almaktadır. Öğrencinin merkezde olduğu, öğrencilerin

yaşantılarından hareketle öğrenmenin hikayeleştirilerek gerçekleştirildiği, çağdaş yöntem ve tekniklerin öğrenme sürecinde kullanılabilirdiği, öğretmenin rehber rolünde öğrencilerin öğrenmesine yardım ettiği çağdaş bir öğretim yöntemi olan Storyline Yönteminin de farklılıklara saygı ve empati becerisinin kazandırılmasında kullanılabilecek etkin yöntemlerden biri olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla değerlerin ve becerilerin kazandırılmasında kullanılabilecek yöntem ve tekniklerin uygulamalı olarak ortaya konulması ve öğretmen adaylarında söz konusu değerlerin ve becerilerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının rol model olarak yetiştirilebilmesi için değer ve beceri eğitiminde etkinliklere dayalı öğretim süreçlerine yer verilmelidir. Bu bakımdan etkinliklere dayalı öğretimi içerisinde barındıran ve çeşitli tekniklerin kullanılmasına olanak sağlayan storyline yöntemi değer ve beceri öğretiminde kullanılabilir mi sorusundan hareketle bu çalışmanın amacını sosyal bilgiler öğretmen adaylarına empati becerisinin ve farklılıklara saygı değerinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisini incelemek oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın alt problemleri şunlardır:

- 1- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına empati becerisinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisi var mıdır?
- 2- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisi var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

İlgili alan yazın incelemeleri sonucunda literatürde değerler eğitimi ile ilgili çok sayıda tez ve makale çalışmasının yer aldığı görülmüştür. Fakat Dünya’da ve Türkiye’de değerler eğitimi ile ilgili çok sayıda çalışma olmasına rağmen sadece farklılıklara saygı değerinin konu edinildiği çalışma sayısının oldukça az olduğu gözlenmiştir. Ayrıca farklılıklara saygı değeri ve empati kurabilme becerisinin öğretmen adaylarına kazandırılması konusunda yapılan çalışmaların yeterli olmadığı da görülmüştür. Yapılan akademik çalışmaların daha çok birinci kademeye yönelik olduğu ayrıca farklılıklara saygı değeri ve empati becerisinin öğretime yönelik storyline yönteminden yararlanılarak akademik bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan değer ve becerilerin öğretiminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarına storyline yöntemi kullanılarak farklılıklara saygı değerinin ve empati becerisinin bir arada kazandırılmasına yönelik bir çalışmanın yapılmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmanın alan yazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma; yükseköğretim kurumlarında değerler eğitimi dersinin bir unsuru olan farklılıklara saygı değerini ve etkili iletişim dersinin önemli bir parçası olan empati kurabilme becerisinin öğretmen adaylarına kazandırılması konusunda öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yapan akademisyenlere yol göstermesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışmanın storyline yönteminin uygulanışına yönelik bir örnek oluşturacağı ve öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu yöntemi kullanarak öğrenme ve öğretme yaşantılarına çeşitlilik kazandıracağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu bölümün içeriğini araştırmada kullanılan yöntem, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel teknik ve yöntemler ile ilgili bilgiler oluşturmaktadır.

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın genel amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarına empati becerisinin ve farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisinin incelenmesidir. Bu amaçla araştırmacının karşılaştırılabilir işlemler uygulayabildiği ve daha sonra da bunların etkisini inceleyebildiği ön test – son test kontrol gruplu seçkisiz deneysel desen kullanılmıştır. Bu desen, deney ve kontrol gruplarına deneklerin rastgele yerleştirilmesi, bağımlı değişkenle ilgili ön testler ile deney ve kontrol gruplarının ilk ölçümlerinin yapılması, deney grubunun deneysel işleme tabii tutulması, deney ve kontrol gruplarına aynı araç ya da eş form kullanıp son test işleminin uygulanması, deney ve kontrol gruplarının bağımlı değişkene vermiş oldukları tepkinin incelenmesi olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009; 201-202).

Çalışmada Dökmen (1988) tarafından geliştirilen empati becerileri ölçeği-b formu ile Öksüz ve Demir (2012) tarafından geliştirilen farklılıklara saygı ölçeği ön test ve son test olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Öncelikle öğrenciler SPSS programı aracılığıyla tesadüfi atama yöntemiyle deney ve kontrol olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Storyline yönteminin etkisini incelemek üzere deney grubuna storyline yöntemine uygun düzenlenen öğretim programı uygulanmış olup kontrol grubuna ise farklı uygulamalar yapılmıştır. Araştırmada yararlanılan deneysel desen Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Empati Becerileri ve Farklılıklara Saygı Ölçeği İçin Ön Test -Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen

G ₁	R	O _{1.1}	X	O _{1.2}
G ₂	R	O _{2.1}		O _{2.2}
G ₁	R	O _{1.3}	X	O _{1.4}
G ₂	R	O _{2.3}		O _{2.4}

(Karasar, 2006)

Tablo 1’de yer alan sembolleri kısaca açıklayacak olursak G₁: deney grubunu - G₂: kontrol grubunu, R: tesadüfi atamayı, X: uygulama sürecini, O_{1.1} – O_{2.1}: sırasıyla deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test empati becerisi ölçeğini, O_{1.2} - O_{2.2}: deney ve kontrol gruplarına uygulanan son test empati becerisi ölçeğini, O_{1.3} – O_{1.4}: sırasıyla deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test farklılıklara saygı ölçeğini, O_{2.3} – O_{2.4}: deney ve kontrol gruplarına uygulanan son test farklılıklara saygı ölçeğini ifade etmektedir.

2.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma, 2015–2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim görmekte olan

3.sınıf öğretmen adaylarından değerler eğitimi dersini seçmeli olarak alan 20 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Değerler eğitimi dersinin seçilmesinin nedeni, tezin uygulama sürecinin 2015-2016 bahar dönemi olarak planlanması ve değerler eğitimi dersinin tezin araştırma konusunu birebir içeren bir ders niteliğine sahip olmasıdır.

Öğrenciler, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak SPSS programı aracılığıyla 10'u deney grubuna, 10'u kontrol grubuna olmak üzere atanmıştır. Örnekleme eşit seçilme olasılığına olanak sağladığı için (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009, 84) basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin dağılımına ilişkin veriler Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2.

Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Erkek	Kız	Toplam
Kontrol	4	6	10
Deney	3	7	10
Toplam	7	13	20

Tablo 2'de görüldüğü üzere deney grubu 3'ü erkek, 7'si kız toplamda 10 kişiden, kontrol grubu ise 4'ü erkek 6'sı kız toplam 10 kişiden oluşmaktadır. Araştırma çerçevesinde çalışmanın içeriğini oluşturan farklılıklara saygı değerine ve empati becerisine öğrencilerin ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla, Dökmen (1988) tarafından geliştirilen empati becerileri ölçeği-b formu ile Öksüz ve Demir(2012) tarafından geliştirilen farklılıklara saygı ölçeği öğretim sürecinden önce, araştırmacı tarafından katılımcılara ön test olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubunun iki ölçeğin ön test uygulamalarından aldığı puanların karşılaştırılması için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3-a ve 3-b'de verilmiştir.

Tablo 3-a.

Deney ve Kontrol Gruplarının Empati Becerileri Mann Whitney U Ön Test Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	10	8.50	85.00	30	.130
Kontrol	10	12.50	125.00		

Empati becerileri ölçeği için iki grubun ön test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>.05$).

Tablo 3-b. Deney ve Kontrol Gruplarının Farklılıklara Saygı Değeri Mann Whitney U Ön Test Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	10	10.00	100.00	45	.705
Kontrol	10	11.00	110.00		

Farklılıklara saygı değeri ölçeği için iki grubun ön test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>.05$).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların empati becerisine ve farklılıklara saygı değerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi için Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empati Becerileri Ölçeği B-Formu (EBÖ) ile Öksüz ve Demir (2012) tarafından geliştirilen Farklılıklara Saygı Ölçeği ön test-son test olarak uygulanmıştır.

Uygulama sürecinin ilk aşamasında ölçekler öğrencilere ön test olarak uygulanmıştır. Daha sonra ki aşamada araştırmacı tarafından hayali olarak yazılan hikaye girişi öğrencilere okunmuş ve hikayenin tamamlanması süreç içerisinde öğrencilerden istenmiştir. Hikayenin başlangıcına göre küresel ısınma sonucu yeryüzünde çoğu yaşam alanı sular altında kalarak ve ya kuraklık sonucu yaşanamaz hale gelmiştir. Yaşananlara bağlı olarak Birleşmiş Milletler'in farklı etnisiteden, dinden, dilden ve kültürden insanların bir arada yaşayabileceği örnek yerleşim yeri inşaa etme projesinin olduğu öğrencilere ifade edilmiştir. Bu aşamadan sonra öğrenciler gruplara ayrılmış ve dahil oldukları grubun özelliklerine uygun olarak kendileri için karakter geliştirmişlerdir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada, SPSS 20.0 paket programı kullanılarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Empati Beceri Ölçeği-B Formu'ndan ve Farklılıklara Saygı Ölçeği'nden aldıkları ön test ve son test puanları hesaplanmıştır ve elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Katılımcı sayısının 30'un altında olması ve elde edilen verilerin normal dağılım göstermemesi, parametrik olmayan istatistiksel yöntemler içerisinde yer alan Mann Whitney U Testi'nin ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi'nin kullanılmasının temel gerekçelerindendir. Birbiriyle ilişkisi olmayan iki gruba ait ölçüm sonuçlarının sıraları arasında anlamlı fark olup olmadığı Mann Whitney U Testi ve aynı gruba ait iki ölçüm arasında anlamlı farklılık olup olmadığı ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılarak analiz edilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amacı kapsamında elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının “Empati Becerileri Ölçeğinden” Aldıkları Son Test Puanlarının Mann Whitney U Analizinden Elde edilen Bulgular ve Yorumlar

Araştırma çerçevesinde çalışmanın içeriğini oluşturan empati becerisini; sosyal bilgiler öğretmen adaylarına kazandırılma düzeyini belirlenmesi amacıyla, Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empati Becerileri Ölçeği-B formu öğretim sürecinden sonra, araştırmacı tarafından katılımcılara son test olarak uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4-a'da verilmiştir.

Tablo 4-a.

Deney ve Kontrol Gruplarının Empati Becerileri Ölçeği Mann Whitney U Son Test Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı U	p	
Deney	10	13.20	132.00	23	.041*
Kontrol	10	7.80	78.00		

*p<.05

Çalışmanın ilk alt problemi çerçevesinde Storyline yöntemi ve farklı öğretim yöntemleri ile öğrenim gören öğretmen adaylarının almış oldukları puanlar arasında fark olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının empati becerileri ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U= 23, z=-2.046, p<.05, r= 0.457). Storyline yöntemi ile öğrenim gören öğretmen adaylarının (medyan= 185, n=10) öğretim sürecinden sonra empati becerileri ölçeğinden aldıkları puan, diğer yöntemlere göre öğrenim gören öğretmen adaylarının (medyan= 139, n=10) empati becerileri ölçeğinden almış oldukları puanlardan daha yüksektir. Bu veriler için hesaplanan etki büyüklüğünün ($r = \frac{z}{\sqrt{n}}$), (r=0.457) yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. [(0,1= Düşük, 0,3= Orta, 0,5= Büyük (Kilmen, 2015)].

Bu bulgulara göre Storyline Yöntemi ile empati becerileri eğitimi vermenin empati becerisini kazandırmada kontrol grubunda kullanılan yöntemlere göre daha etkili olduğu söylenebilir.

3.2. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının “Farklılıklara Saygı Ölçeği”nden Aldıkları Son Test Puanların Mann Whitney U ile Analizinden Elde edilen Bulgular ve Yorumlar

Araştırma çerçevesinde farklılıklara saygı değerinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarına kazandırılma düzeylerini belirlemek amacıyla, Öksüz ve Demir(2012) tarafından geliştirilen Farklılıklara Saygı Ölçeği (FSÖ) öğretim sürecinden sonra, araştırmacı tarafından katılımcılara son test olarak uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4-b’de verilmiştir.

Tablo 4-b.

Deney ve Kontrol Gruplarının Farklılıklara Saygı Ölçeği Mann Whitney U Son Test Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı U	p	
Deney	10	11.60	116.00	39	.404*
Kontrol	10	9.40	94.00		

*p>.05

Bu araştırma çerçevesinde storyline yöntemi ve farklı öğretim yöntemleri ile öğrenim gören öğretmen adaylarının farklılıklara saygı ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında fark olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının farklılıklara saygı ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (U= 39, z=-.835, p>.05, r= 0.187). Ancak storyline

yöntemi ile öğrenim gören öğretmen adaylarının (medyan= 133,5, n=10) eğitim aşamasından sonra Farklılıklara Saygı Ölçeğinden aldıkları puan, kontrol grubundaki öğretmen adaylarının (medyan= 132, n=10) öğrenim sürecinden sonra farklılıklara saygı ölçeğinden almış oldukları puanlardan daha yüksektir. Bu veriler için hesaplanan

etki büyüklüğünün ($r = \frac{z}{\sqrt{n}}$), ($r= 0.187$) düşük düzeyde olduğu söylenebilir [(0,1= Düşük, 0,3= Orta, 0,5= Büyük (Kilmen, 2015)].

3.3. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının Öğretim Süreci Öncesi Ve Sonrası “Empati Becerileri Ölçeği”nden Aldıkları Puanlara İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmada Storyline yönteminin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının empati becerileri edinimi üzerinde etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretim süreci öncesi ve sonrası empati becerilerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik deney ve kontrol gruplarına ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları sırasıyla tablo 5-a ve 5-b’de verilmiştir.

Tablo 5-a.

Deney Grubunun Empati Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı z	p	
Negatif Sıra	0	.00	.00	-2.803	.005*
Pozitif Sıra	10	5.50	55.00		

*p< .05

Elde edilen verilerden hareketle deney grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına ait empati becerileri ölçeğinden alınan öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($Z= -2.803$, $p<0.05$, $r= 0.62$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu veriler için hesaplanan etki büyüklüğünün

($r = \frac{z}{\sqrt{n}}$), ($r=0.62$) yüksek düzeyde olduğu söylenebilir [(0,1= Düşük, 0,3= Orta, 0,5= Büyük (Kilmen, 2015)].

Bu bulgulara göre Storyline Yöntemi ile empati becerileri eğitimi vermenin empati becerisini kazandırmada kontrol grubunda kullanılan yöntemlere göre daha etkili olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle Storyline yöntemi ile öğretimin empati becerileri edinimi üzerinde olumlu bir etkisi söz konusudur.

Tablo 5-b.

Kontrol Grubunun “Empati Becerileri Ölçeği”Nden Aldıkları Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı z	p	
Negatif Sıra	5	3.20	16.00	-0.772	.440*
Pozitif Sıra	4	7.25	29.00		
Eşit	1	-	-		

*p>.05

Elde edilen verilerden hareketle kontrol grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına uygulanan öntest puanları ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($Z = -0.772$, $p > 0.05$, $r = 0.17$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın negatif sıralar, yani ön test puanı

lehinde olduğu görülmektedir. Bu veriler için hesaplanan etki büyüklüğünün ($r = \frac{Z}{\sqrt{n}}$), ($r = 0.17$) düşük düzeyde olduğu söylenebilir [(0,1= Düşük, 0,3= Orta, 0,5= Büyük (Kilmen, 2015)].

Bu bulgulara göre kontrol grubunda uygulanan yöntemler ile empati becerileri eğitimi vermenin empati becerisini kazandırmada storyline yöntemine göre daha az etkili olduğu söylenebilir.

3.4. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının Deney Öncesi ve Sonrası “Farklılıklara Saygı Ölçeği”nden Aldıkları Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Puanlarına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmada storyline yönteminin sosyal bilgiler öğretmen adaylarına farklılıklara saygı değerini kazandırmadaki etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Farklılıklara Saygı Ölçeği’nden aldıkları ön test ve son test puanlarına yönelik Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları sırasıyla tablo 6-a ve 6-b’de verilmiştir.

Tablo 6-a Deney Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının “Farklılıklara Saygı Ölçeği”Nden Aldıkları Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı z	p	
Negatif Sıra	3	2.33	7.00	-2.092	.036*
Pozitif Sıra	7	6.86	48.00		

* $p < .05$

Elde edilen verilerden hareketle deney grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Storyline yöntemiyle eğitim almadan önce uygulanan öntest puanları ve eğitim sonrası uygulanan sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($Z = -2.092$, $p < 0.05$, $r = 0.47$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu

görülmektedir. Bu veriler için hesaplanan etki büyüklüğünün ($r = \frac{Z}{\sqrt{n}}$), ($r = 0.47$) yüksek düzeyde olduğu söylenebilir [(0,1= Düşük, 0,3= Orta, 0,5= Büyük (Kilmen, 2015)].

Bu bulgulara göre Storyline Yöntemi ile farklılıklara saygı değeri eğitimi vermenin farklılıklara saygı değerini kazandırmada kontrol grubunda uygulanan yöntemlere göre daha etkili olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle Storyline yöntemi ile öğretimin farklılıklara saygı değeri edinimi üzerinde olumlu ve yüksek düzeyde etkisi vardır.

Tablo 6-b.

Kontrol Grubunun “Farklılıklara Saygı Ölçeği”nden Aldıkları On Test-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı z	p
Negatif Sıra	7	4.50	31.50	-0.409
Pozitif Sıra	3	7.83	23.50	.683*

*p>.05

Elde edilen verilerden hareketle kontrol grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($Z = -0.409$, $p > 0.05$, $r = 0.091$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın negatif sıralar, yani ön test puanı lehinde olduğu

görülmektedir. Bu veriler için hesaplanan etki büyüklüğünün ($r = \frac{z}{\sqrt{n}}$), ($r = 0.091$) düşük düzeyde olduğu söylenebilir [(0,1= Düşük, 0,3= Orta, 0,5= Büyük (Kilmen, 2015)].

Bu bulgulara göre kontrol grubunda uygulanan yöntemlerin farklılıklara saygı değerini kazandırmada storyline yöntemi ile karşılaştırıldığında etkili olmadığı söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde bulgular dikkate alınarak tartışmalara yer verilmiş olup storyline yönteminin farklılıklara saygı değerinin ve empati becerisinin öğretiminde sağlayabileceği faydalara değinilmiş, bulgular ve yorumlardan hareketle araştırma sonuçlarına ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Bu çalışmada, Storyline Yöntemi’nden yararlanılarak sunulan öğretimin, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, değerler eğitimi kapsamında yer alan farklılıklara saygı değerinin ve empati kurabilme becerisinin kazandırılmasındaki etkisi araştırılmıştır. Bu doğrultuda, deney ve kontrol grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının farklılıklara saygı ve empati becerisine sahip olma düzeyleri Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empati Becerileri Ölçeği B-Formu (EBÖ) ile Öksüz ve Demir (2012) tarafından geliştirilen Farklılıklara Saygı Ölçeği uygulanarak tespit edilmiştir.

Deney grubundaki öğretmen adaylarına Storyline Yöntemi’nden yararlanılarak öğretim verilirken, kontrol gruplarında yer alan öğretmen adaylarına ise farklı yöntemlerle öğretim verilmiştir. Öğretim süreci sonunda da deney ve kontrol grubundaki öğretmen adaylarına, EBÖ-B formu ve FSÖ son test olarak uygulanmış ve ölçeklerin son test olarak tekrar kullanılması suretiyle Storyline yönteminin etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Storyline Yöntemi’nden yararlanılarak sunulan öğretimin, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, değerler eğitimi kapsamında yer alan farklılıklara saygı değeri ve empati kurabilme becerisinin kazandırılması üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmen adaylarının, farklılıklara saygı değeri ve empati kurabilme becerisine, uygulamadan önce orta düzeyde sahip olduğu görülmüştür.

- Storyline Yöntemi'yle yapılan öğretim, öğretmen adaylarına farklılıklara saygı değerini ve empati becerisini kazandırmada etkili olmuştur.
- Kontrol grubunda uygulanan yöntemlerin, öğretmen adaylarına farklılıklara saygı değerinin ve empati becerisinin kazandırılmasında etkisi olmamıştır.
- Storyline yönteminden yararlanarak öğrenen öğretmen adaylarının, empati becerisini edinme düzeyi, uygulama sürecinde büyük gelişme göstermiş; fakat farklılıklara saygı değerinin öğretmen adaylarına edindirilmesinde öğretmen adaylarının ortalama puanları artmasına rağmen anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Elde edilen bu sonuçlara dayanarak; Storyline Yöntemi'nin, öğretmen adayların, değerler eğitimi dersi kapsamında yer alan farklılıklara saygı değerinin ve empati kurabilme becerisinin kazandırılmasında etkili olduğu söylenebilir.

4.2 Tartışma

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarına farklılıklara saygı değerinin ve empati becerisinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Man Whitney-U test sonuçları esas alınarak yapılan analizler sonucunda storyline yöntemine göre öğrenim gören öğretmen adaylarının empati becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Storyline yöntemi ile öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim aşamasından sonra empati becerileri ölçeğinden aldıkları puan, kontrol grubundaki öğretmen adaylarının eğitim aşamasından sonra empati becerileri ölçeğinden almış oldukları puanlardan daha yüksektir. Bu bulgu istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde 0,05 anlamlılık düzeyinde empati becerisinin kazandırılması açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka ifadeyle; storyline yönteminin uygulandığı gruptaki öğretmen adaylarının, diğer gruptaki öğretmen adaylarından empati becerisini kazandırmada daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının Farklılıklara Saygı Ölçeği'nden almış oldukları puanlar arasında fark olup olmadığı bu araştırma çerçevesinde saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda deney ve kontrol gruplarındaki öğretmen adaylarının Farklılıklara Saygı Ölçeği'nden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak storyline yöntemi ile öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim aşamasından sonra farklılıklara saygı ölçeğinden aldıkları puan, kontrol grubundaki öğretmen adaylarının eğitim aşamasından sonra farklılıklara saygı ölçeğinden almış oldukları puanlardan daha yüksektir. Bunun sebepleri arasında ifade edilen değer uygulamalı olarak yapılması ve ders süresinin daha uzun olması söylenebilir. Elde edilen veriler doğrultusunda storyline yöntemi ile öğretimin farklılıklara saygı değerinin geliştirilmesinde etkili olduğunun söylenmesi mümkündür. Barrett (2010)'un "İlköğretim okullarında öyküleştirme yönteminin teorik temelleri ve öğrencilerin içsel motivasyonları üzerindeki etkisi açısından bir analiz çalışması" adlı doktora tez çalışmasının sonuçları da elde ettiğimiz bu bulguyu destekler niteliktedir. Ayrıca Bacak (2008) tarafından öykü tabanlı öğrenme yaklaşımının etkinliğini araştırmak amacıyla yapılan deneysel çalışma da storyline yönteminin amaçlanan hedeflere ulaştırma konusunda etkili olduğunu göstermektedir.

Wilcoxon İşaretli Sıralar Test sonucuna göre yapılan analizler deney grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının storyline yöntemiyle eğitim almadan önce uygulanan öntest puanları ve eğitim sonrası uygulanan sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Bu bulgulara göre storyline yöntemi ile empati becerileri eğitimi ve farklılıklara saygı değeri eğitimi vermenin empati becerisi ve farklılıklara saygı değerini kazandırmada kontrol grubunda kullanılan yöntemlere göre daha etkili söylenebilir. Diğer bir deyişle storyline yöntemi ile öğretimin empati becerileri ve farklılıklara saygı değeri edinimi üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Bunun sebepleri arasında ifade edilen becerinin storyline yöntemine uygun uygulamalı olarak yapılması ve ders süresinin daha uzun olması söylenebilir. Eren (2015) tarafından yapılan “Öyküleştirme Yöntemine Dayalı Eğitimin Beş Yaş Çocuklarında Farklılıklara Saygı Kazanımına Etkisinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasında “ön test farklılıklara saygı puanlarına göre deney ve kontrol gruplarının son test farklılıklara saygı puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu ve deney grubundaki çocukların farklılıklara saygı puanlarında gözlenen artış yönündeki farklılıkların, uygulanan eğitimden kaynaklandığını göstermiştir” sonucu da bu bulguyu destekler niteliktedir. Yine storyline yönteminin etkililiğini araştırmak üzerine klasik öğretim yöntemi ile storyline öğretim yönteminin karşılaştırılmasına dayanan araştırmaların da bu sonuçları desteklediği görülmektedir (Yiğit, 2007; Bacak, 2008; Baş, 2011; Tepetaş, 2011; Özden, 2012; Çoşkun, 2013 ve Eren, 2015).

Son yıllarda eğitimde yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesiyle öğrenme öğretmen merkezli öğrenmeden öğrenen merkezli öğrenmeye doğru bir yönelim söz konusudur. Bu çerçevede yapılandırmacı yaklaşımı esas alan çağdaş öğrenme yöntemlerinin klasik yöntemlere nazaran daha etkili olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Storyline yöntemi de öğrenci merkezli olması ve yapılandırmacı yaklaşımı özünde barındırmasıyla bu süreçte etkili bir öğrenme yöntemidir.

Öğretmen adayları üzerinde ve değerler eğitimi öğretiminde kullanılacak yöntemler boyutuna yönelik olarak yapılan bu çalışmanın bulgularına dayanarak değerlerin öğretimine ve yapılacak ilgili araştırmalara yönelik şu öneriler getirilmiştir.

4.2.1. Öneriler:

A- Araştırmaya yönelik öneriler:

- Farklılıklara saygı değerinin ve empati becerisinin etkin bir şekilde bireylere kazandırılması isteniyorsa disiplinler arası bir yaklaşım esas alınıp öğrenme-öğretme süreci buna göre düzenlenmelidir.
- Öğretmen adayı lisans öğrencilerine farklılıklara saygı değerini ve empati becerisini kazandırmada öğrenmeyi kalıcı ve nitelikli hale getirecek ve yapılandırmacı yaklaşımının ruhunu yansıtacak storyline ve benzeri farklı yöntem ve teknik kullanılmalıdır.
- Öğretmen adaylarına farklılıklara saygı değerini ve empati becerisinin kazandırılabilmesi için öğrenme ortamı storyline yöntemi ilkelerine uygun oluşturulmalıdır.
- Değerler ve beceriler öğretiminin merkezinde öğrenenin yer aldığından hareketle öğretmenin öğrenmede öğrenene yardımcı rolü üstlendiği

yöntem ve teknikler kullanılmalı ve öğrenenin etkin katılımı sağlanmalıdır.

- Hâlihazırda görev yapmakta olan öğretmenlere derslerinde bu yöntemi kullanabilmeleri amacıyla MEB tarafından hizmet içi eğitimler verilebilir.

B- Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Bu araştırma, yükseköğretim düzeyinde ki öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Benzer çalışmalar ilköğretim ve ortaöğretim gibi diğer öğretim kademelerinde yapılabilir.
- Farklılıklara saygı değeri ve empati becerisi ile sınırlandırılmış bu çalışma değer ve beceri öğretimi içerisinde yer alan diğer beceri ve değerlere yönelik uygulanabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik yapılan bu çalışma eğitim fakültelerinin bünyesinde öğretmen yetiştiren diğer bölümleri de uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, M. (2010). Sosyal bilgiler eğitiminde yeni yaklaşımlar: çokkültürlü ve küresel eğitim. *İlköğretim Online*, 9(3), 1226-1237.
- Ağırdağ, O., Merry, M.S. ve Houtte, M. V. (2016). Teachers' understanding of multicultural education and the correlates of multicultural content integration in flanders. *Education and Urban Society*, 48(6) 556-582, DOI: 10.1177/0013124514536610.
- Akova, S. ve Demirkıran, C. (2016). *Batı Balkanlar'da etnik çeşitlilik ve birlikte yaşam kültürü üzerine... Elveda Rumeli dizisi örneği...* 10.08.2016 Tarihinde https://www.academia.edu/3617834/Batı_Balkanlar_da_Etnik_Çeşitlilik_ve_Birlikte_Yaşam_Kültürü_Üzerine..._Elveda_Rumeli_Dizisi_Örneği. Sitesinden alınmıştır.
- APA. (2002). *Guidelines on multicultural education, training, research, practice, and organizational change for psychologists*. 15.07.2016 Tarihinde <http://www.apa.org/pi/oema/resources/policy/multicultural-guidelines.aspx> sitesinden alınmıştır.
- Balcı, F. A. ve Yanpar-Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14 (1), 195-213.
- Banks, J. A. (Ed.). ve Banks, C. A. M. (Ass. Ed.). (2003). *Handbook of research on multicultural education (2. Baskı)*. New York: John Wiley and Sons Ltd.
- Banks, J. A. ve Banks, C. A. M. (Eds.). (2007). *Multicultural education: Issues and perspectives (6. Baskı)*. New York: John Wiley and Sons Ltd.
- Banks, J. A. (Ed.) (2010). *The routledge international companion to multicultural education*. London: Taylor & Francis Ltd.
- Banks, J. A. (2010). *Multicultural education: characteristics and goals in multicultural education. (7.Baskı)*. United States of America JohnWiley & Sons.
- J. A. Banks & C. A. M. Banks (Eds.). (2001). *Multicultural education: issues and perspectives (4. Baskı)*. John Wiley.
- Banks, J. A. (2013). *An introduction to multicultural education (5. Baskı)*. Old Tappan: Pearson Education (US).
- Canatan, K. (2009). Avrupa toplumlarında çokkültürcülük: Sosyolojik bir yaklaşım. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 80-97.
- Bacak, S. (2008). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öykü tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrenenlerin akademik başarı ve yaratıcılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Baş, N. (2011). *Hikaye Temelli Eğitim Programının 60-72 Aylık Çocukların Sorumluluk ve İşbirliği Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başbay, A. ve Bektaş, Y. (2009). Çokkültürlülük bağlamında öğretim ortamı ve öğretmen yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim Education and Science*, 34 (152), 30-43.
- Başbay, A. ve Kağnıcı, D. Y. (2011). Çokkültürlü yeterlik algıları ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36 (161), 199-212.
- Cırık İ. (2008). Çokkültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 27-40.

- Contreras, F. (2011). Achieving equity for latino students: expanding the pathway to higher education through public policy. Multicultural education series. New York: Teachers College Press.
- Coşkun, M. (2013). *Matematik kavramları öğretiminde öyküleştirme yönteminin tutuma ve başarıya etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Damgacı, F. ve Aydın, H. (2013). Akademisyenlerin çokkültürlü eğitim tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45), 325-341.
- Deveci, H. ve Çengelci-Köse, T. (2014). Değer eğitiminde güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanma, 191-210. Turan, R. ve Ulusoy, K. (Eds.) *Farklı yönleri ile değerler eğitimi (1. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doytcheva, M. (2009). *Çokkültürlülük*. (T. Akıncılar Onmuş, Çev.) İletişim Yayınevi, İstanbul.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile gerçekleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1-2), 155-190.
- Eğimli, T. A. ve Işık, Ş. (2012). Akdeniz’de çokkültürlülüğün yükselen sesi: Antakya medeniyetler korosu. *Çağdas Yerel Yönetimler*, 21 (2), 49-67.
- Eren, S. (2015). *Öyküleştirme yöntemine dayalı eğitimin beş yaş çocuklarında farklılıklara saygı kazanımına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fine, M., Jacobowitz, T. ve Michelli, N. (2015). Teacher education, in exclusion, and the implicit ideology of separate but equal: an invitation to a dialogue. *Education, Citizenship and Social Justice*, 10 (2) 168-183, DOI: 10.1177/1746197915583935.
- Gorski, P. C., & Swalwell, K. (2015). Equity literacy for all. *Educational Leadership*, 72 (6), 34-40.
- Günay, R., Kaya, Y. ve Aydın, H. (2014). Çokkültürlü eğitim yaklaşımının etkililik düzeyi: Bir meta-analiz çalışması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 145-166.
- Haber Aktüel. (2013). *Türkiye’de kaç yüz bin engelli var dersiniz?* 06.08.2016 Tarihinde <http://www.haberaktuel.com/sahin-tespit-edilmis-1-milyon-583-bin-218-engelli-vatandasimiz-var-haberi-760647.html> adresinden alınmıştır.
- Iseminger, S. (2016). Multicultural education in theological education. *Multicultural Perspectives*, 18 (3), 174-179, DOI: 10.1080/15210960.2016.1191293.
- Jones, D. (1999) The definition of diversity. *Journal of Library Administration*, 27 (1-2), 5-15, DOI: 10.1300/J111v27n01_02.
- Kapıkıran-Acun, N. (2011). Kişiler arası ilişkiler ve iletişimde empati, 123-150. Kaya, A. (Ed.). *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim, (2. basım)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Keskin, Y. ve Yaman, E. (2014). İlköğretim sosyal bilgiler programı ve ders kitaplarında yeni bir paradigma: çokkültürlü eğitim. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (2), 933-960.
- Kilmen, S. (2015). *Eğitim araştırmaları için SPSS uygulamalı istatistik*. Ankara: Edge Akademi.

- KONDA. (2016). Toplumsal yapı araştırması, biz kimiz. 15.06.2016 Tarihinde http://www.konda.com.tr/tr/raporlar/2011_06_KONDA_Kurt_Meselesinde_Aligi_ve_Beklentiler.pdf sitesinden alınmıştır.
- Kylimka, W. (1998). *Çokkültürlü yurttaşlık - azınlık hakların liberal teorisi* (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Lobb, P.M. (2012). Making multicultural education personal. *Multicultural Perspectives*, 14 (4), 229-233, DOI: 10.1080/15210960.2012.725336.
- MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4-5. Sınıflar)*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB, (2008). *Öğretmen yeterlikleri kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mindivanlı, E., Küçük, B. ve Aktaş, E. (2012). Sosyal bilgiler dersinde değerlerin aktarımında atasözleri ve deyimlerin kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 93-101.
- Mitchell-Barrett, R. (2010). *An analysis of the Storyline method in primary school; Its theoretical underpinnings and its impact on pupils' intrinsic motivation*. Durham theses, Durham University, Durham.
- Nadine, D. (2012). *Rethinking multicultural education for the next generation: The new empathy and social justice*. Abingdon: Routledge, Taylor & Francis Group
- NCATE, (2008). *Professional Standards Accreditation of Teacher Preparation Institutions*. Washington: NCATE
- Nieto, S. ve Bode, P. (2011). *Affirming diversity: the sociopolitical context of multicultural education (6.baskı)*. Harlow, Essex: Pearson.
- Öksüz, Y. ve Güven, E. (2012). Farklılıklara saygı ölçeği (fsö) : geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 5 (5), 457-473.
- Özden, G. (2012). *İlköğretim 5. Sınıf "canlılar dünyasını gezelim, tanıyalım" ünitesinde kullanılan öyküleştirme yönteminin öğrencilerin başarı ve kavramsal öğrenmelerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, Y. (2013). Ulus-kimlikten gökkuşağı toplumuna "ulus kimliğinin yitimi bireyi psikonevrotizmaya götürür mü?" (Sosyal psikolojik bir yaklaşım). *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2 (4), 48-61.
- Özensel, E. (2012). Çokkültürlülük uygulaması olarak Kanada çokkültürlülüğü. *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)* 7 (1), 55-70.
- Özkazanç, A. (2001). "Eğitim ve çokkültürcülük: Amerikan üniversitelerinde ırk ve kültür savaşları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 55 (4), 112-141.
- Perez, W. (2011). *Multicultural education series*. New York: Teachers College Press.
- Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 154-164.
- Rogers , C. A. ve Rios F. A. (2011). *Understanding multicultural education : equity for all students*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Salgur, S.A. ve Gürsoy, A. (2015). Multicultural education and teacher's characteristics. *Euromentor journal*, 6 (3), 7-17.
- Schultz, F. (Ed.). (1999). *Multicultural education*. Guilford, Conn. : Dushkin Publishing Group.

- Sözer, E. (2016). *Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri*. 12.08.2016 tarihinde <http://w2.anadolu.edu.tr/aos/kitap/IOLTP/2295/unite02.pdf> adresinden alınmıştır.
- Tay, B. ve Ünlü, İ. (2014). İlkokul yurt bilgisi, toplum ve ülke incelemeleri ve sosyal bilgiler dersleri öğretim programlarında değer ve değerler eğitimi, 287-322. Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.) *Farklı yönleri ile değerler eğitimi (1. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tepetaş, G. Ş. (2011). *6 yaş çocuklarının temel kavram bilgi düzeylerini desteklemeye yönelik öyküleştirme yöntemine dayalı bir eğitim uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TÜİK.(2015).29.07.2016Tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden alınmıştır.
- Spiecker, B. ve Steutel, J. (2001). "Multiculturalism, pillarization and liberal civic education in the Netherlands. *International Journal of Educational Research*, 35, 293-304.
- Şahin-Yüksel, F. (2009). İletişim becerilerine genel bir bakış, 35-68. Kaya, A. (Ed.), *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Şensoy, Ö. ve DiAngelo, R. (2011). *Is everyone really equal? An introduction to key concepts in social justice education. Multicultural education series*. New York: Teachers College Press.
- TDK.12.08.2016Tarihindehttp://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57ad7edb37c437.49504603 sitesinden alınmıştır.
- Watkins, M., Lean, G. ve Noble, G. (2016) Multicultural education: the state of play from an Australian perspective. *Race Ethnicity and Education*, 19 (1), 46-66, DOI:10.1080/13613324.2015.1013929.
- Ünal, F., 2007. "Çocuklarda empatinin gelişimi: Empatinin gelişiminde anne-baba tutumlarının etkisi", *Millî Eğitim Dergisi*, 176, 134-148.
- Ünal, L. I. (2010). *Çokkültürlülüğü hak temelinde anla(mlandır)mak: Eğitimde çokkültürlülük için bir çerçeve*. Uluslararası Katılımlı Ana Dili Sempozyumu 2 Bildiriler Kitabı. Eğitim-Sen Yayınları, Ankara
- Yazar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yazıcı, S., Başol, G., Toprak, G.(2009).Öğretmenlerin çok kültürlü eğitim tutumları: Bir geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 317: 229-242.
- Yıldırım, G. (2007). *İlköğretim düzeyinde bir karakter eğitimi programı model önerisi ve uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomenological approach. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184.
- Yiğit, E.Ö. (2007). *Öyküleştirme yönteminin 6. Sınıf sosyal bilgiler programı ülkemizin kaynakları ünitesindeki öğrenci başarısı üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

After 1950s Australian and Canadian governments began to implement policies towards adoption of cultural differences of natives and immigrants for the first time. After Australia and Canada, multiculturalism has admitted respectively in USA, Great Britain, New Zealand and then in Europe and Latin America legally. It leads the drive for researches on multiculturalism in the context of several disciplines (anthropology, archeology, sociology, psychology, philosophy, political sciences...).

APA (2002) defined multiculturalism as including the characteristics like race, ethnicity, sexual orientation, gender, age, disability, socio-economic level, statute, education, moral/religious orientation, etc. According to this definition, to describe a society as multicultural it is sufficient to having at least two of these characteristics. This conclusion is also supported by the sentence of Parekh (2000) that "multicultural society is a society where two or more cultural groups living inside" (cited in Canatani 2009). In accordance with these, many countries reflect the characteristics of multiculturalism in terms of culture.

In the context of the definitions above and the following data it is possible to describe Turkish Republic as a multicultural society which contains differences inside:

- According to the formal records in Turkey there are 1 million 583 thousand 218 person with disabilities (Haberaktüel, 2013).
- In a research done by KONDA (2006) about cultural structure of Turkish society, it was found that there were 55 million 484 thousand Turkish (76,03%), 11 million 445 thousand Kurdish (15,68%) and 6 million 46 thousand other ethnicities (8,3%).
- According to the data of KONDA (2006), in Turkey 84,54% of people aged 18 and older speak Turkish, 12,98% of them speak Kurdish, Zazaish, 1,38% speak Arabic and other languages.
- 93,12% of Turkish people characterized themselves as Muslim (81,96% Sunni Hanafi, 9,06% Sunni Shafii, 2,1% other Muslims), 5,02% Alevi and 1,86% other believes (KONDA, 2006).

The main problem of modern societies (multicultural) where more than one culture are living inside is the demand for recognizing identities of different cultures and respecting their cultural differences. Multicultural societies need multicultural education practices to promote individuals personality development and to gain them critical thinking skills.

Besides, it is obvious that teachers and pre-service teachers must have various skills and values in the context of communication. Empathy and respecting are the basis of healthy communication skill. It can be said that, individuals who earned empathy skill and value of respecting to differences experience less problems than others. Teachers who have effective communication skill can understand students more easily; adapt their course content, teaching principles, techniques and environment according to students' individual differences because s/he can develop empathy to others.

In values education, teaching methods should be based on active participation of students. Brain storming, answer and question, simulation, team learning, demonstration, six thinking caps, creative drama, didactic games and role play are among techniques that may be used to make students more active. Storyline is another method which students are centered, learning process is storied based on students' experiences, modern methods and techniques can be used within and teacher help students as a guide, and it is thought that Storyline method is one of the effective methods that can be used for teaching respect for diversity and empathy.

2. Method

In this research pretest-posttest control group random experimental design is used in which researcher can apply comparable processes and then can analyses their effects.

B form of empathy skills scale which was developed by Dökmen (1988) and respect for differences scale which was developed by Öksüz and Demir (2012) were used. Participants were separated into groups randomly as experiment and control groups by SPSS. Storyline method was implemented to experiment group and various exercises were done to control group to analyze Storyline methods' effect.

2.1 Research Group

20 pre-service teachers who were third graders at Abant İzzet Baysal University Department of Social Studies Education during 2015-2015 education year, fall term participated in the study.

10 students were assigned in experiment group and 10 students were in control group by SPSS according to simple random sampling technique. Simple random sampling is used because it provided an opportunity for equal selection.

3. Findings, Discussion and Results

3.1. Findings

3.1.1 Findings Obtained from Mann Whitney U Analysis of Empathy Skills Scale Post Test Points of Students in Experiment and Control Groups

In the context of the first sub-problem of the study it was tried to determine whether there is any differences between empathy skills scale points of pre-service teachers who learned with Storyline method and various teaching methods. According to the results of the analysis it was found that there was a meaningful difference between participants in experiment and control groups in with regard to empathy skills scale points ($U= 23$, $z=-2.046$, $p<.05$, $r= 0.457$).

According to this result, it can be said that empathy education with Storyline method is more effective than others.

3.1.2. Findings Obtained from Mann Whitney U Analysis of Respect for Diversity Scale Post Test Points of Students in Experiment and Control Groups

In this study, it was tried to determine whether there is any differences between respect for diversity scale points of pre-service teachers who learned with Storyline method and various teaching methods. According to the results of the analysis it was found that there was not a meaningful difference between participants in experiment and control groups in with regard to respect for diversity scale points ($U= 39$, $z=-.835$, $p>.05$, $r= 0.187$).

3.1.3. Findings towards Wilcoxon Signed Rang Test about Pre and Posttest Empathy Scale Points of Pre-Service Teachers in Experiment and Control Groups

A-Experiment Group

Data showed that there was a meaningful difference between pre and posttest empathy scale points of social studies pre-service teachers in experiment group ($Z= -2.803$, $p<0.05$, $r= 0.62$).

According to finding, it can be said that empathy education with Storyline method is more effective than other techniques which were used for control group. In other words, Storyline method has a positive effect on gaining empathy skills.

B-Control Group

Data showed that there was not a meaningful difference between pre and posttest empathy scale points of social studies pre-service teachers in control group ($Z= -0.772$, $p>0.05$, $r= 0.17$).

According to finding, it can be said that empathy education with methods that were used in control group is not effective as Storyline method.

3.1.4. Findings towards Wilcoxon Signed Rang Test about Pre and Posttest Respect for Diversity Scale Points of Pre-Service Teachers in Experiment and Control Groups

A- Experiment Group

Data showed that there was a meaningful difference between pre and posttest respect for diversity scale points of social studies pre-service teachers in experiment group ($Z= -2.092$, $p<0.05$, $r= 0.47$). When mean rank and sum of difference points were considered, it was seen that difference was positive and towards posttest points.

According to finding, it can be said that respect for diversity education with Storyline method is more effective than other techniques which were used for control group. In other words, Storyline method has a positive and high level effect on gaining the value of respect for diversity.

B-Control Group

Data showed that there was not a meaningful difference between pre and posttest respect for diversity scale points of social studies pre-service teachers in control group ($Z= -0.409$, $p>0.05$, $r= 0.091$).

According to finding, it can be said that respect for diversity with methods that were used in control group is not effective when we compared them with Storyline method.

3.2. Discussion and Results

According to the results of the Mann Whitney U analysis it was found that there was a meaningful difference between participants in experiment and control groups in with regard to empathy skills scale points. When we interpreted this finding statistically, it was found that at 0,05 meaningfulness level, there was a meaningful difference for the benefit of experiment group in terms of the development of empathy skill.

As a result of the analysis it was determined that there was no meaningful difference between pre-service students in experiment and control groups according to their respect for diversity scale points. However, participants in experiment group that learned by Storyline method got higher results than control groups from respect for diversity scale. Findings of Barret (2010)'s doctoral thesis named as "An analysis of the storyline method in primary school; its theoretical underpinnings and its' impact on pupils' intrinsic motivation" also support this results. Besides, experimental research done by Bacak (2008) to determine the effectiveness of the Storyline method shows effectiveness of the method in reaching aims.

According to the analysis of Wilcoxon Signed Rank Test, it was seen that there was a meaningful difference between pre and posttest points of social studies pre-service teachers in experiment group. Thus, it can be said that Storyline method has more impacts on students than other techniques used for control group in empathy and respect for diversity education. The findings of Eren (2015)'s thesis also support our finding. Besides, researches (Yiğit, 2007; Bacak, 2008; Baş, 2011; Tepetaş, 2011; Özden, 2012; Çoşkun, 2013 and Eren, 2015) done for compare the impact of traditional methods and the Storyline method support that result.

Following results were obtained from this research done to determining the impact of teaching respect for diversity value and empathy skill with Storyline method:

- Pre-service social studies teachers had respect for diversity value and empathy skill in medium level before the process.
- Storyline method is more effective than others in the context of respect for diversity and empathy education.
- Techniques used in control group are not effective as Storyline method in the context of respect for diversity and empathy education.
- Pre-service teachers learned with Storyline method made important progress in terms of empathy skill but a meaningful difference was not found between their mean points in the context of respect for diversity value.